

Tutela

Definiția tutelei

Orice copil care este, temporar sau definitiv, lipsit de ocrotirea părinților săi sau care, în vederea protejării intereselor sale, nu poate fi lăsat în grija acestora are dreptul la protecție alternativă. Protecția prevăzută mai sus include, pe lângă măsurile de protecție specială, și instituirea tutelei.

Tutela se instituie în situația în care ambii părinți sunt decedați, necunoscuți, decăzuți din exercițiul drepturilor părintești sau li s-a aplicat pedeapsa interzicerii drepturilor părintești, puși sub interdicție, declarați judecătorește morți sau dispăruți, precum și în cazul în care, la încetarea adopției, instanța judecătorească hotărăște că este în interesul copilului instituirea unei tutele.

Ocrotirea persoanei prin tutelă este de competența instanței de tutelă și se realizează de către tutore, desemnat sau numit, în condițiile Noului Cod Civil, precum și de către consiliul de familie, ca organ consultativ.

Procedura de numire a tutorelui

Conform Codului Familiei.

Tutela se instituie conform legii de către instanța judecătorească în a cărei circumscripție teritorială domiciliază sau a fost găsit copilul.

Instanța de tutelă

Conform Noului Cod Civil (în vigoare la 1 octombrie 2011).

Numirea tutorelui se face, cu acordul acestuia, de către instanța de tutelă în camera de consiliu, prin încheiere definitivă. Atunci când desemnarea tutorelui s-a făcut prin contract de mandat, cel desemnat tutore nu poate refuza numirea decât pentru motivele prevăzute de lege (vezi “Cine poate refuza continuarea tutelei?”). Ascultarea minorului care a împlinit vârsta de 10 ani este obligatorie.

În lipsa unui tutore desemnat, dacă instanța de tutelă a constituit consiliul de familie, numirea tutorelui se face cu consultarea consiliului de familie.

Instanța de tutelă numește cu prioritate ca tutore, dacă nu se opun motive întemeiate, o rudă sau un afin ori un prieten al familiei minorului, în stare să îndeplinească această sarcină, ținând seama, după caz, de relațiile personale, de apropierea domiciliilor, de condițiile materiale și de garanțiile morale pe care le prezintă cel chemat la tutelă.

Rolul Direcției Generale de Asistență Socială și Protecție a Copilului

Direcția generală de asistență socială și protecția copilului va înainta și va prezenta instanței un raport de evaluare a familiei sau persoanei care va fi numită tutore. Propunerea se va face ținându-se seama de opinia copilului, de relațiile personale și de apropierea domiciliilor. Persoana fizică sau familia care urmează a fi tutore va fi evaluată de către direcția generală de asistență socială și protecția copilului cu privire la garanțiile morale și condițiile materiale pe care trebuie să le îndeplinească pentru a primi un copil în îngrijire. Evaluarea se va face de către direcția de la domiciliul familiei sau persoanei, acordându-se prioritate familiei extinse a copilului.

Va avea prioritate ca tutore o rudă sau un afin ori un prieten al familiei copilului in stare să îndeplinească această sarcină.

Persoana fizică, respectiv soții care urmează a fi tutori sunt numiți pe baza prezentării de către direcția generală de asistență socială și protecția copilului a raportului de evaluare a acestora. Propunerea se va face ținându-se seama de relațiile personale, de apropierea domiciliilor, precum și de opinia copilului.

Copilul pentru care a fost instituită tutela beneficiază de alocația lunară de plasament. Alocația respectivă se plătește tutorelui.

Obligația de înștiințare a autorității tutelare (cf. Noului Cod Civil)

Au obligația ca, de îndată ce află de existența unui minor lipsit de îngrijire părintească în cazurile prevăzute de lege, să înștiințeze instanța de tutelă:

- a) persoanele apropiate minorului, precum și administratorii și locatarii casei în care locuiește minorul;
- b) serviciul de stare civilă, cu prilejul înregistrării morții unei persoane, precum și notarul public, cu prilejul deschiderii unei proceduri succesoriale;
- c) instanțele judecătorești, reprezentanții Ministerului Public și ai poliției, cu prilejul pronunțării, luării sau executării unei măsuri privative de libertate;
- d) organele administrației publice locale, instituțiile de ocrotire, precum și orice altă persoană.

Domiciliul copilului

Copilul pus sub tutelă locuiește la tutore. Numai cu încuviințarea instanței judecătorești poate avea o altă locuință. Prin excepție, tutorele poate încuviința ca minorul să aibă o reședință determinată de educarea și pregătirea sa profesională. În acest caz, instanța de tutelă va fi de îndată încunoștințată de tutore.

Cine nu poate fi tutore (cf. Noului Cod Civil)

- copilul sau persoana pusă sub interdicție sau cel pus sub curatelă;
- cel decăzut din drepturile părintești sau declarat incapabil de a fi tutore;
- cel căruia i s-a restrâns exercițiul unor drepturi civile, fie în temeiul legii, fie prin hotărâre judecătorească, precum și cel cu rele purtări reținute ca atare de către o instanță judecătorească;
- cel care, exercitând o altă tutelă, a fost îndepărtat din aceasta;
- cel aflat în stare de insolvabilitate;
- cel care, din cauza intereselor potrivnice cu ale copilului, nu ar putea îndeplini sarcina tutelei.
- cel înlăturat prin înscris autentic sau prin testament de către părintele care exercita singur, în momentul morții, autoritatea părintească.

Dacă una dintre împrejurările prevăzute mai sus survine sau este descoperită în timpul tutelei, tutorele va fi îndepărtat, respectându-se aceeași procedură ca și la numirea lui.

Desemnarea tutorelui de către părinte (cf. Noului Cod Civil)

Părintele poate desemna, prin act unilateral sau prin contract de mandat, încheiate în formă autentică, ori, după caz, prin testament, persoana care urmează a fi numită tutore al copiilor săi. Desemnarea poate fi revocată oricând de către părinte, chiar și printr-un înscris sub semnătură privată.

Desemnarea făcută de părintele care în momentul morții era decăzut din drepturile părintești sau pus sub interdicție judecătorească este lipsită de efecte.

Cine poate refuza continuarea tutelei (cf. Noului Cod Civil)

Cel numit tutore este dator să continue îndeplinirea sarcinilor tutelei. Poate refuza continuarea tutelei:

- a) cel care are vârsta de 60 de ani împliniți;
- b) femeia însărcinată sau mama unui copil mai mic de 8 ani;
- c) cel care crește și educă 2 sau mai mulți copii;
- d) cel care, din cauza bolii, a infirmității, a felului activităților desfășurate, a depărtării domiciliului de locul unde se află bunurile minorului sau din alte motive întemeiate, nu ar mai putea să îndeplinească această sarcină.

Caracterul personal al tutelei (cf. Noului Cod Civil)

Tutela este o sarcină personală.

Cu toate acestea, instanța de tutelă, cu avizul consiliului de familie, poate, ținând seama de mărimea și compunerea patrimoniului minorului, să decidă ca administrarea patrimoniului ori doar a unei părți a acestuia să fie încredințată, potrivit legii, unei persoane fizice sau persoane juridice specializate.

Gratuitatea tutelei (cf. Noului Cod Civil)

Tutela este o sarcină gratuită.

Cu toate acestea, tutorele poate fi îndreptățit, pe perioada exercitării sarcinilor tutelei, la o remunerație al cărei quantum va fi stabilit de instanța de tutelă, cu avizul consiliului de familie, ținând seama de munca depusă în administrarea averii și de starea materială a minorului și a tutorelui, dar nu mai mult de 10% din veniturile produse de bunurile minorului. Instanța de tutelă, cu avizul consiliului de familie, va putea modifica sau suprima această remunerație, potrivit împrejurărilor.

Încetarea tutelei

- copilul aflat sub tutelă a devenit major (prin împlinirea vârstei de 18 ani, iar în cazul fetei care s-a căsătorit înainte de împlinirea acestei vârste);
- prin decesul copilului;

- în cazurile în care au încetat motivele care au determinat instituirea acestora (de ex., părinții au fost identificați sau a fost ridicată decăderea lor din drepturile părintești).

Încetarea funcției de tutore

- decesul tutorelui;
- tutorele este îndepărtat de la tutelă;
- tutorele este înlocuit la cererea sa (tutorele care a cerut înlocuirea este obligat să-și exercite aceste atribuții până la rezolvarea cererii sale de înlocuire).

Obligațiile tutorelui

Tutorele are îndatorirea de a îngriji de minor.

El este obligat să asigure îngrijirea minorului, sănătatea și dezvoltarea lui fizică și mentală, educarea, învățătura și pregătirea profesională a acestuia, potrivit cu aptitudinile lui. Felul învățaturii sau al pregătirii profesionale pe care minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani o primea la data instituirii tutelei nu poate fi schimbat de acesta decât cu încuviințarea instanței de tutelă. Instanța de tutelă nu poate, împotriva voinței minorului care a împlinit vârsta de 14 ani, să schimbe felul învățaturii acestuia, hotărâtă de părinți sau pe care minorul o primea la data instituirii tutelei.

Îndepărtarea tutorelui

Tutorele este îndepărtat dacă săvârșește un abuz, o neglijență gravă sau alte fapte care îl fac nedemn de a fi tutore, precum și dacă nu își îndeplinește în mod corespunzător sarcina.

Consiliul de familie (cf. Noului Cod Civil)

Consiliul de familie poate fi constituit de către instanța de tutelă numai la cererea persoanelor interesate. În cazul în care nu se constituie consiliul de familie, atribuțiile acestuia vor fi exercitate de către instanța de tutelă. Consiliul se poate constitui pentru a supraveghea modul în care tutorele își exercită drepturile și își îndeplinește obligațiile cu privire la persoana și bunurile minorului.

În cazul ocrotirii minorului prin părinți, prin darea în plasament sau, după caz, prin alte măsuri de protecție specială prevăzute de lege nu se va institui consiliul de familie.

Instanța de tutelă poate constitui un consiliu de familie, compus din 3 rude sau afini, ținând seama de gradul de rudenie și de relațiile personale cu familia minorului. În lipsă de rude sau afini pot fi numite și alte persoane care au avut legături de prietenie cu părinții minorului sau care manifestă interes pentru situația acestuia. Soțul și soția nu pot fi, împreună, membri ai aceluiași consiliu de familie. Tutorele nu poate fi membru în consiliu.

Instanța de tutelă numește și 2 supleanți.

(Codul familiei, Noul Cod Civil, Lege nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului)